

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 21.4.2009
COM(2009) 175 definitief

GROENBOEK
OVER DE HERZIENING VAN VERORDENING (EG) NR. 44/2001 VAN DE RAAD
BETREFFENDE DE RECHTERLIJKE BEVOEGDHEID, DE ERKENNING EN DE
TENUITVOERLEGGING VAN BESLISSINGEN IN BURGERLIJKE EN
HANDELSZAKEN

GROENBOEK

OVER DE HERZIENING VAN VERORDENING (EG) NR. 44/2001 VAN DE RAAD BETREFFENDE DE RECHTERLIJKE BEVOEGDHEID, DE ERKENNING EN DE TENUITVOERLEGGING VAN BESLISSINGEN IN BURGERLIJKE EN HANDELSZAKEN

Dit groenboek hoort bij het verslag van de Commissie over de toepassing van Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna "de verordening" genoemd)¹. Het groenboek heeft ten doel een brede raadpleging op gang te brengen van belanghebbenden over hoe de werking van de verordening op de in het verslag genoemde punten kan worden verbeterd.

De Commissie verzoekt alle belanghebbenden om hun opmerkingen over de onderstaande punten en alle andere nuttige bijdragen vóór 30 juni 2009 aan het volgende adres toe te zenden:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Justitie, vrijheid en veiligheid
Eenheid E2 – Civiel recht
B – 1049 Brussel Fax: + 32 (0) 2 299 64 57
E-mail: jls-coop-jud-civil@ec.europa.eu

Alle bijdragen worden op het internet gepubliceerd. Belangrijk is dat u de speciale privacyverklaring bij deze raadpleging leest voor meer informatie over de wijze waarop uw persoonlijke gegevens en bijdrage worden verwerkt. Professionele organisaties wordt verzocht zich in te schrijven in het Commissieregister van belangenvertegenwoordigers².

1. Afschaffing van alle intermediaire maatregelen voor de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen ("exequatur")

De in de verordening vastgestelde exequaturprocedure is een vereenvoudiging van de procedure voor erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen ten opzichte van de vorige procedure van het Verdrag van Brussel van 1968. Het valt niettemin moeilijk te rechtvaardigen dat in een interne markt zonder grenzen, burgers en bedrijven kosten en tijd moeten besteden om in het buitenland hun rechten te doen gelden. Wanneer verzoeken om een verklaring van uitvoerbaarheid bijna altijd worden ingewilligd en de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen uiterst zelden wordt geweigerd, is het realistisch te streven naar de afschaffing van de exequaturprocedure voor alle burgerlijke en handelszaken. In de praktijk zou dat hoofdzakelijk gevolgen hebben voor betwiste schuldvorderingen. De afschaffing van het exequatur moet echter vergezeld gaan van de nodige waarborgen.

¹ PB L 12 van 16.1.2001, blz. 1.

² (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>). Dit register is ingevoerd in het kader van het Europees transparantie-initiatief met als doel de Commissie en het publiek in het algemeen voor te lichten over de doelstellingen, financiering en structuren van belangenvertegenwoordigers.

Voor niet-betwiste schuldvorderingen zijn de intermediaire maatregelen afgeschaft op basis van een controle, in de lidstaat van herkomst, van minimumnormen voor de betekening of kennisgeving van het gedingleidende stuk, en de verstrekking aan de verweerder van informatie over de schuldvordering en de procedure. Bovendien is heroverweging mogelijk in uitzonderingsgevallen wanneer de betekening of kennisgeving niet in persoon aan de verweerder is geschied op een wijze die hem in staat stelt zijn verdediging voor te bereiden dan wel wanneer de verweerder de vordering niet heeft kunnen betwisten wegens overmacht of wegens buitengewone omstandigheden ("speciale heroverweging"). De verzoeker moet dan nog steeds een waarmerkingsprocedure doorlopen, met dien verstande dat deze procedure in de lidstaat van herkomst en niet in de lidstaat van tenuitvoerlegging plaatsvindt.

De voor onderhoudsverplichtingen geldende Verordening (EG) nr. 4/2009³ heeft voor betwiste en niet-betwiste schuldvorderingen het exequatur afgeschaft op basis van een harmonisatie van de regels inzake het toepasselijke recht; de bescherming van de rechten van de verdediging is gewaarborgd door een speciale heroverwegingsprocedure, die kan worden toegepast zodra de beslissing is gegeven. Bij Verordening (EG) nr. 4/2009 is er dus van uitgegaan dat, gezien het beperkte aantal "problematische" beslissingen waarvan de erkenning en tenuitvoerlegging wordt verlangd, het vrije verkeer van beslissingen mogelijk is voor zover de verweerder a posteriori over een effectief rechtsmiddel beschikt (speciale heroverweging). Indien dezelfde benadering zou worden gevolgd voor burgerlijke en handelszaken in het algemeen, zou het gebrek aan harmonisatie van een dergelijke speciale heroverwegingsprocedure kunnen leiden tot een zekere mate van onzekerheid in de zeldzame gevallen waarin de verweerder zijn verweer niet kon voeren voor de buitenlandse rechter. Er moet bijgevolg worden nagedacht over de wenselijkheid van een meer geharmoniseerde heroverwegingsprocedure.

Vraag 1:

Bent u van mening dat in de interne markt alle beslissingen in burgerlijke en handelszaken vrij moeten kunnen circuleren, zonder enige intermediaire procedures (afschaffing van het exequatur)?

Zo ja, bent u van mening dat er sommige waarborgen moeten worden gehandhaafd om een dergelijke afschaffing van het exequatur mogelijk te maken? Zo ja, welke?

2. De werking van de verordening in de internationale rechtsorde

Met het oog op de goede werking van de interne markt en het handelsbeleid van de Gemeenschap op zowel intern als internationaal vlak, moeten niet alleen verweerders maar ook verzoekers met woonplaats in de Gemeenschap gelijke toegang tot de rechter hebben op basis van duidelijke en precieze regels inzake internationale bevoegdheid. Personen in de Gemeenschap hebben in hun betrekkingen met partijen van derde landen dezelfde jurisdictionele behoeften. Het antwoord op deze behoeften mag niet van lidstaat tot lidstaat verschillen, omdat er met name niet in alle lidstaten subsidiaire bevoegdheidsregels bestaan. Een gemeenschappelijke aanpak zou de rechtsbescherming van burgers en economische actoren van de Gemeenschap versterken en de toepassing van dwingende Gemeenschapswetgeving waarborgen.

³ PB L 7 van 10.1.2009, blz. 1.

Om de personele werkingssfeer van de bevoegdheidsregels te verruimen tot verweerders met woonplaats in derde landen, moet worden nagegaan in hoeverre de speciale bevoegdheidsregels van de verordening, met de huidige aanknopingsfactoren, kunnen worden toegepast op verweerders van derde landen.

Bovendien moet worden onderzocht in hoeverre het nodig en passend is om aanvullende bevoegdheidsgronden voor geschillen waarbij verweerders van derde landen zijn betrokken ("subsidiare bevoegdheid"), in te voeren. Het belangrijke doel van de op nationaal niveau bestaande regels is de toegang tot de rechter te waarborgen; er moet worden nagegaan welke uniforme regels geschikt kunnen zijn. Daarbij moet een evenwicht worden gevonden tussen het waarborgen van de toegang tot de rechter en de internationale courtoisie. In dit verband kan er worden gedacht aan drie bevoegdheidsgronden: bevoegdheid gebaseerd op de uitoefening van activiteiten, mits het geschil betrekking heeft op die activiteiten; de locatie van vermogensbestanddelen, mits de vordering betrekking heeft op die vermogensbestanddelen, en een forum necessitatis (noodbevoegdheid), waardoor een procedure kan worden ingesteld wanneer er anders geen gerecht bevoegd zou zijn⁴.

Wanneer er voor vorderingen tegen verweerders van derde landen uniforme regels worden vastgesteld, neemt voorts het risico toe dat er parallelle procedures worden gevoerd voor de gerechten van een lidstaat en die van een derde land. Bijgevolg moet worden nagegaan in welke situaties de toegang tot de rechter van de lidstaten moet worden gewaarborgd ongeacht de elders lopende procedures, en in welke situaties en onder welke voorwaarden het passend kan zijn de gerechten toe te staan zich ten gunste van de gerechten van een derde land onbevoegd te verklaren. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer partijen middels een exclusieve forumkeuzeovereenkomst hebben gekozen voor de gerechten van een derde land, wanneer het geschil op andere gronden onder de exclusieve bevoegdheid van de gerechten van een derde land valt, of wanneer in een derde land reeds een parallelle procedure is ingesteld⁵.

Tot slot moet worden nagegaan in hoeverre een uitbreiding van de werkingssfeer van de bevoegdheidsregels gepaard moet gaan met gemeenschappelijke regels over de werking van beslissingen van derde landen. Geharmoniseerde regels over de werking van beslissingen van derde landen zouden de rechtszekerheid vergroten, met name voor verweerders van de Gemeenschap die zijn betrokken bij procedures voor de gerechten van een derde land. Een gemeenschappelijke regeling voor de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen van derde landen zou hen in staat stellen in te schatten onder welke omstandigheden een in een derde land gegeven beslissing in een lidstaat van de Gemeenschap ten uitvoer kan worden gelegd, met name wanneer de beslissing in strijd is met dwingend Gemeenschapsrecht of

⁴ Zie de forum necessitatis-regel in artikel 7 van Verordening (EG) nr. 4/2009. De forum necessitatis-regel waarborgt dat indien geen enkel gerecht van een lidstaat op grond van de verordening bevoegd is, de gerechten van een lidstaat in uitzonderingsgevallen kennis kunnen nemen van een geschil indien in een derde staat waarmee het geschil nauw verbonden is, redelijkerwijs geen procedure aanhangig kan worden gemaakt of gevoerd, of een procedure daar onmogelijk blijkt.

⁵ In dit verband kan worden verwezen naar de in het verslag vermelde studie over subsidiare bevoegdheid, en naar de werkzaamheden van de Europese Groep internationaal privaatrecht (GEDIP), met name tijdens zijn zitting te Bergen in september 2008 (zie http://www.gedip-egpil.eu/gedip_documents.html).

wanneer het Gemeenschapsrecht voorziet in de exclusieve bevoegdheid van de gerechten van de lidstaten⁶.

Vraag 2:

Bent u van mening dat de speciale bevoegdheidsregels van de verordening zouden moeten kunnen worden toegepast op verweerders van derde landen? Welke aanvullende bevoegdheidsgronden tegen dergelijke verweerders zijn er volgens u nodig?

Hoe moet in het kader van de verordening rekening worden gehouden met de exclusieve bevoegdheid van de gerechten van derde landen en met procedures die zijn ingesteld bij de gerechten van derde landen?

Onder welke voorwaarden moeten beslissingen van derde landen worden erkend en ten uitvoer gelegd, met name wanneer er dwingend Gemeenschapsrecht in het geding is of wanneer de gerechten van de lidstaten exclusief bevoegd zijn?

3. Forumkeuze

Forumkeuzeovereenkomsten van de partijen moeten ten volle uitwerking krijgen, niet in het minst vanwege het praktische belang ervan voor de internationale handel. Bijgevolg moet worden nagegaan in hoeverre en op welke wijze de werking van dergelijke overeenkomsten op grond van de verordening kan worden versterkt, met name in het geval van parallelle procedures.

Een oplossing zou kunnen zijn het in een exclusieve forumkeuzeovereenkomst aangewezen gerecht te ontheffen van de verplichting om conform de regel inzake aanhangigheid zijn uitspraak aan te houden⁷. Een nadeel van deze oplossing is dat parallelle procedures kunnen leiden tot onderling onverenigbare beslissingen.

Een andere oplossing zou kunnen zijn de prioriteitsregel om te keren wanneer er exclusieve forumkeuzeovereenkomsten in het geding zijn. Het door de overeenkomst aangewezen gerecht zou dan eerst moeten nagaan of het bevoegd is en elk ander geadieerd gerecht zou zijn uitspraak aanhouden totdat de bevoegdheid van het aangewezen gerecht vaststaat. In de verordening is reeds gekozen voor deze oplossing wanneer geen van de partijen woonplaats heeft in een lidstaat. Met deze oplossing zouden de interne regels van de Gemeenschap bijna volledig in overeenstemming worden gebracht met de internationale regels. Een nadeel van deze oplossing kan zijn dat in het geval van een ongeldige forumkeuzeovereenkomst, een partij de ongeldigheid eerst moet laten vaststellen door het in de forumkeuzeovereenkomst aangewezen gerecht vooraleer zich tot de bevoegde gerechten te kunnen wenden.

Een andere optie is de bestaande regel inzake aanhangigheid te handhaven, maar tegelijkertijd te zorgen voor een directe communicatie en samenwerking tussen de twee gerechten, in combinatie met bijvoorbeeld een termijn waarbinnen het eerst geadieerde gerecht moet

⁶ Deze bezorgdheid werd bijvoorbeeld geuit in het kader van het collectieve verhaal voor consumenten, waarbij bedrijven uit de Gemeenschap zijn betrokken bij collectieve vorderingen in derde landen (bv. de Verenigde Staten).

⁷ De regel inzake aanhangigheid houdt in dat, wanneer er voor gerechten van verschillende lidstaten tussen dezelfde partijen vorderingen aanhangig zijn, welke op dezelfde oorzaak berusten, het gerecht waarbij de zaak het laatst is aangebracht zijn uitspraak ambtshalve aanhoudt, totdat de bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak het eerst is aangebracht, vaststaat.

beslissen over de bevoegdheidskwestie en een verplichting om regelmatig verslag uit te brengen bij het laatst geadieerde gerecht over het verloop van de procedure. Bij deze optie moet ervoor worden gezorgd dat de verzoeker geen geschikt forum verliest om redenen die niet aan hem kunnen worden toegerekend.

De efficiëntie van forumkeuzeovereenkomsten kan ook worden verhoogd door de toekenning van schadevergoeding wegens schending van dergelijke overeenkomsten, bijvoorbeeld in het geval van vertragingstactieken of de uitoefening van verzuimclausules in leningovereenkomsten.

Een andere oplossing zou ook kunnen zijn om de regel inzake aanhangigheid buiten toepassing te laten wanneer het bij parallelle procedures gaat om een procedure ten gronde en een procedure ter verkrijging van een (negatieve) declaratoire uitspraak, of om er ten minste voor te zorgen dat de verjaringstermijn voor vorderingen ten gronde wordt geschorst wanneer het verzoek om een declaratoire uitspraak wordt afgewezen.

Om de onzekerheid omtrent de geldigheid van forumkeuzeovereenkomsten te verminderen, zou tot slot bijvoorbeeld een standaard-forumkeuzebeding kunnen worden vastgesteld, waardoor de gerechten tegelijkertijd ook sneller zouden kunnen beslissen over de bevoegdheidskwestie⁸. Deze optie kan worden gecombineerd met een aantal van de hierboven voorgestelde oplossingen: de aanvaarding van parallelle procedures of de omkering van de prioriteitsregel zou kunnen worden beperkt tot de gevallen waarin in de forumkeuzeovereenkomst het door de verordening voorgeschreven model is gebruikt.

Vraag 3:

Welke van de hierboven genoemde oplossingen of andere oplossingen zijn volgens u het meest geschikt om forumkeuzeovereenkomsten in de Gemeenschap doeltreffender te maken?

4. Industriële eigendom

De mogelijkheid om industriële-eigendomsrechten in de Gemeenschap doeltreffend te handhaven en te betwisten, is van essentieel belang voor de goede werking van de interne markt. Het materiële recht inzake intellectuele eigendom valt reeds grotendeels onder het *acquis communautaire*⁹. Richtlijn 2004/48/EG betreffende de handhaving van deze rechten¹⁰ heeft ten doel een aantal procedureregels inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten onderling aan te passen. Om te zorgen voor meer rechtszekerheid en om iets te doen aan de hoge kosten die voortvloeien uit parallelle procedures voor nationale gerechten, heeft de Commissie voorgesteld een geïntegreerd gerechtelijk stelsel in te voeren door de vaststelling van een gemeenschappelijk Europees stelsel voor octrooigeschillenbeslechting, in het kader waarvan beslissingen kunnen worden gegeven over de geldigheid van en de inbreuken op Europese octrooien en toekomstige

⁸ Wat de geldigheid van forumkeuzeovereenkomsten betreft, wordt soms geopperd dat een geharmoniseerde collisieregels zou kunnen zorgen voor een uniforme toepassing van de regels van de verordening. Er dient te worden opgemerkt dat de kwestie van het op forumkeuzeovereenkomsten toepasselijke recht is uitgesloten van de werkingsfeer van Verordening (EG) nr. 593/2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I).

⁹ Intellectuele-eigendomsrechten omvatten tevens auteursrechten, die niet in dit groenboek worden behandeld. Aangezien auteursrechten niet moeten worden geregistreerd, vallen zij niet onder de exclusieve bevoegdheidsregels van de verordening.

¹⁰ Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (PB L 157 van 30.4.2004, blz. 45).

Gemeenschapsoctrooien voor het gehele grondgebied van de interne markt¹¹. Op 20 maart 2009 heeft de Commissie bovendien haar goedkeuring gehecht aan een aanbeveling aan de Raad betreffende de onderhandelingsrichtsnoeren voor de sluiting van een internationale overeenkomst door de Gemeenschap, haar lidstaten en andere bij het Europese Octrooiverdrag aangesloten landen¹². In afwachting van de invoering van het gemeenschappelijke stelsel voor octrooigeschillenbeslechting kunnen bepaalde tekortkomingen van het huidige systeem worden vastgesteld en aangepakt in het kader van Verordening (EG) nr. 44/2001.

Met betrekking tot de coördinatie van parallelle inbreukprocedures kan worden overwogen de communicatie en interactie tussen de in parallelle procedures geadieerde gerechten te versterken en/of de regel inzake aanhangigheid buiten toepassing te laten in het geval van een verzoek om een negatieve declaratoire uitspraak (zie punt 3 hierboven).

Met betrekking tot de coördinatie van procedures wegens inbreuken op of nietigheid van een octrooi, zijn in de algemene studie meerdere oplossingen voorgesteld om "torpedo"-praktijken tegen te gaan. Op deze oplossingen wordt hier niet nader ingegaan. Dergelijke problemen kunnen echter worden opgelost door de invoering van het gemeenschappelijke stelsel voor octrooigeschillenbeslechting; in dat geval is het niet nodig de verordening te wijzigen.

Indien het opportuun wordt geacht procedures tegen meerdere inbreukmakers op het Europese octrooi te voegen wanneer deze deel uitmaken van een groep van bedrijven die op gecoördineerde wijze handelen, zou een oplossing kunnen zijn een specifieke regel vast te stellen die het mogelijk maakt inbreukprocedures betreffende bepaalde industriële-eigendomsrechten tegen meerdere verweerders in te stellen bij de gerechten van de lidstaat waar de verweerder die de activiteiten coördineert of die op een andere wijze het nauwst is betrokken bij de inbreuk, is gevestigd. Zoals ook het Hof van Justitie opmerkte, zou een nadeel van een dergelijke regel kunnen zijn dat een sterk op feitelijke criteria gebaseerde regel kan leiden tot een vermeerdering van de mogelijke aanknopingspunten voor de bevoegdheid en aldus de voorzienbaarheid van de in de verordening vastgestelde bevoegdheidsregels kan aantasten, waardoor bijgevolg inbreuk zou worden gemaakt op het rechtszekerheidsbeginsel. Bovendien kan een dergelijke regel leiden tot forumshopping. Een andere optie zou kunnen zijn om de regel betreffende procedures met meerdere verweerders te herformuleren teneinde een grotere rol toe te kennen aan de gerechten van de lidstaat waar de hoofdverantwoordelijke is gevestigd.

Vraag 4:

Welke tekortkomingen van het huidige stelsel voor octrooigeschillenbeslechting moeten volgens u het eerst worden aangepakt in het kader van Verordening (EG) nr. 44/2001 en welke van de bovenvermelde oplossingen is volgens u geschikt om de bescherming van industriële-eigendomsrechten voor rechthebbenden bij de handhaving en verdediging van hun rechten alsook de positie van verzoekers die deze rechten willen betwisten, te verbeteren in het kader van de verordening?

5. Aanhangigheid en samenhang

¹¹ COM(2007) 165 definitief.

¹² SEC(2009) 330 definitief.

Wat de algemene toepassing van de regel inzake aanhangigheid betreft, moet worden nagegaan of de huidige problemen niet kunnen worden aangepakt door de communicatie en interactie tussen de in parallelle procedures geadieerde gerechten te versterken en/of door de regel buiten toepassing te laten in het geval van een verzoek om een negatieve declaratoire uitspraak (zie punt 3 hierboven).

Wat de regel inzake samenhangende vorderingen betreft, moet worden nagegaan in hoeverre het wenselijk kan zijn vorderingen door en/of tegen meerdere partijen te voegen op basis van uniforme regels. Het risico op negatieve jurisdictiegeschillen kan worden verminderd door samenwerkings- en communicatiemechanismen tussen de betrokken gerechten en door het gerecht dat zich onbevoegd heeft verklaard te verplichten de zaak te heropenen wanneer het eerst geadieerde gerecht zich ook onbevoegd verklaart. In artikel 30, punt 2, moet worden verduidelijkt dat de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving de autoriteit is die de te betekenen of mee te delen stukken het eerst ontvangt. Gelet op het belang van de datum en het tijdstip van ontvangst, moeten, naar gelang van het geval, de voor de betekening of de kennisgeving verantwoordelijke autoriteiten of de gerechten, registreren wanneer precies zij de stukken met het oog op de betekening of de kennisgeving hebben ontvangen of wanneer precies het gedinginleidende stuk bij het gerecht is ingediend.

Een andere mogelijkheid is een beperkte uitbreiding van de in artikel 6, punt 1, vastgestelde regel teneinde voeging van procedures mogelijk te maken wanneer het gerecht bevoegd is voor een bepaald quorum van verweerders.

Vraag 5:

Hoe kan volgens u de coördinatie van parallelle procedures (aanhangigheid) die voor de gerechten van verschillende lidstaten zijn gebracht, worden verbeterd?

Bent u van mening dat voeging van procedures door en/of tegen verschillende partijen op communautair niveau mogelijk moet worden gemaakt op basis van uniforme regels?

6. Voorlopige maatregelen

In het verslag worden verschillende problemen beschreven met betrekking tot het vrije verkeer van voorlopige maatregelen.

Wat maatregelen ex parte betreft¹³, kan het wenselijk zijn te verduidelijken dat dergelijke maatregelen kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd op basis van de verordening indien de verweerder de mogelijkheid heeft de maatregelen later te betwisten, met name in het licht van artikel 9, lid 4, van Richtlijn 2004/48/EG.

Voorts kan de verdeling van de bevoegdheid voor voorlopige maatregelen die worden gelast door een gerecht dat niet bevoegd is ter zake van het bodemgeschil anders worden aangepakt dan momenteel het geval is op grond van de rechtspraak van het Hof van Justitie. Het vereiste van een "reële band" zou kunnen vervallen indien met name de lidstaat waarvan de gerechten bevoegd zijn ter zake van het bodemgeschil, de bevoegdheid zou krijgen om een voorlopige maatregel die door het op grond van artikel 31 bevoegde gerecht van een lidstaat is gelast, in te trekken, te wijzigen of aan te passen. De rol van het gerecht waarbij het verzoek is ingediend, zou zijn de bodemprocedure te vergemakkelijken door "beschermingsmaatregelen

¹³ In het kader van voorlopige maatregelen gaat het om tijdelijke bevelen die worden uitgevaardigd door het gerecht op verzoek van een partij zonder dat de andere partij wordt gehoord.

beschikbaar te stellen", met name wanneer er niet in alle lidstaten effectieve bescherming kan worden geboden, zonder daarbij inbreuk te maken op de bevoegdheid van het voor het bodemgeschil bevoegde gerecht. Wanneer dergelijke bijstand niet langer nodig is, kan het voor het bodemgeschil bevoegde gerecht de buitenlandse maatregel intrekken. Opnieuw kan het nuttig zijn de betrokken gerechten met elkaar te laten communiceren. Aldus zouden verzoekers doeltreffende voorlopige bescherming kunnen trachten te verkrijgen waar deze beschikbaar is in Europa.

Wat het vereiste van de terugbetalingsgarantie voor een tussentijdse betaling betreft, zou het wenselijk kunnen zijn te bepalen dat deze garantie niet noodzakelijk een voorschot of een bankgarantie moet zijn. Er zou echter ook kunnen worden aangenomen dat de rechtspraak in de toekomst een passende oplossing voor dit probleem zal vinden.

Tot slot moet artikel 47 van de verordening worden aangepast indien het exequatur wordt afgeschaft. Artikel 18 van Verordening (EG) nr. 4/2009 kan dan als inspiratiebron dienen.

Vraag 6:

Bent u van mening dat het vrije verkeer van voorlopige maatregelen kan worden verbeterd op de in het verslag en dit groenboek voorgestelde manieren? Zijn er volgens u andere mogelijkheden?

7. Het raakvlak tussen de verordening en arbitrage

Arbitrage is van groot belang voor de internationale handel. Arbitrageovereenkomsten moeten ten volle uitwerking krijgen en de erkenning en tenuitvoerlegging van arbitrale uitspraken moet worden aangemoedigd. Het Verdrag van New York van 1958 wordt over het algemeen als een goed werkend instrument beschouwd en wordt gewaardeerd door rechtspractici. Het lijkt derhalve passend om het Verdrag ongemoeid te laten of het toch ten minste als uitgangspunt te nemen voor verdere maatregelen. Dat mag echter niet beletten dat in de verordening een aantal specifieke punten betreffende arbitrage wordt behandeld, niet met het oog op de regeling van arbitrage, maar wel in de eerste plaats om te zorgen voor een soepel verkeer van beslissingen in Europa en om parallelle procedures te voorkomen.

Met name een (gedeeltelijke) schrapping van de uitsluiting van arbitrage uit het toepassingsgebied van de verordening zou positieve gevolgen kunnen hebben voor het samenspel met gerechtelijke procedures. Als gevolg van een dergelijke schrapping zouden gerechtelijke procedures ter ondersteuning van arbitrage onder de verordening kunnen vallen. Een speciale regel inzake de bevoegdheidsverdeling in dergelijke procedures zou de rechtszekerheid vergroten. Er is bijvoorbeeld voorgesteld om de gerechten van de lidstaat van de plaats van arbitrage bij uitsluiting bevoegd te maken voor dergelijke procedures, eventueel afhankelijk van een overeenkomst tussen de partijen¹⁴.

Door de uitzondering inzake arbitrage te schrappen, zouden ook alle bevoegdheidsregels van de verordening kunnen worden toegepast op het geven van voorlopige maatregelen ter ondersteuning van arbitrage (en dus niet alleen artikel 31). Door de gerechten gelaste

¹⁴ Indien voor deze aanpak wordt gekozen, moet op grond van uniforme criteria kunnen worden vastgesteld wat de plaats van arbitrage is. In de algemene studie wordt voorgesteld om te kijken naar de overeenkomst tussen de partijen of de beslissing van het scheidsrecht. Indien de plaats niet op die wijze kan worden vastgesteld, wordt voorgesteld aanknopingspunten te zoeken bij de gerechten van de lidstaat die overeenkomstig de verordening bevoegd zouden zijn voor het geschil indien er geen arbitrageovereenkomst zou zijn.

voorlopige maatregelen zijn belangrijk voor de doeltreffendheid van arbitrage, in het bijzonder zolang het scheidsgerecht nog niet is ingesteld.

Door de uitzondering te schrappen, zouden beslissingen over de geldigheid van een arbitrageovereenkomst ook kunnen worden erkend en zou er duidelijkheid zijn over de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen waarin een scheidsrechterlijke uitspraak is opgenomen. Ook zou een beslissing waarbij een scheidsrechterlijke uitspraak nietig wordt verklaard, kunnen worden erkend¹⁵. Aldus kunnen parallelle procedures bij gerechten en scheidsgerichten worden voorkomen wanneer een arbitrageovereenkomst ongeldig is verklaard in een lidstaat en in een andere lidstaat geldig.

Meer in het algemeen zouden bij een gerecht en een scheidsgerecht aanhangige procedures betreffende de geldigheid van een arbitrageovereenkomst kunnen worden gecoördineerd. Er zou bijvoorbeeld voorrang kunnen worden gegeven aan de gerechten van de lidstaat van de plaats van arbitrage om te beslissen over het bestaan, de geldigheid en de draagwijdte van een arbitrageovereenkomst. Opnieuw zou dat kunnen worden gecombineerd met een versterkte samenwerking tussen de geadieerde instanties, met inbegrip van termijnen voor de partij die de geldigheid van de overeenkomst betwist. Een uniforme collisieregeling betreffende de geldigheid van arbitrageovereenkomsten, die bijvoorbeeld aanknopings zoekt bij het recht van de staat waar de arbitrage plaatsvindt, zou het risico dat de overeenkomst in een lidstaat geldig wordt verklaard en in een andere lidstaat ongeldig, kunnen verminderen. Aldus kan de doeltreffendheid van arbitrageovereenkomsten op communautair niveau worden verbeterd in vergelijking met artikel II, lid 3, van het Verdrag van New York.

Wat de erkenning en tenuitvoerlegging betreft, zouden scheidsrechterlijke uitspraken die krachtens het Verdrag van New York uitvoerbaar zijn, kunnen profiteren van een regel die het mogelijk maakt de tenuitvoerlegging te weigeren van een beslissing die onverenigbaar is met een dergelijke scheidsrechterlijke uitspraak. Een alternatieve of aanvullende optie zou kunnen zijn de lidstaat waar een scheidsrechterlijke uitspraak is gewezen exclusief bevoegd te maken om te bevestigen dat de uitspraak uitvoerbaar is en dat de procedure eerlijk is verlopen, waarna de uitspraak vrij zou kunnen circuleren in de Gemeenschap. Nog een andere voorgestelde oplossing is gebruik te maken van artikel VII van het Verdrag van New York om op EU-niveau de erkenning van scheidsrechterlijke uitspraken verder te bevorderen (deze kwestie kan ook worden behandeld in een afzonderlijk communautair instrument).

Vraag 7:

Welke maatregelen moeten volgens u op communautair niveau worden genomen om:

- *de doeltreffendheid van arbitrageovereenkomsten te vergroten;*
- *te zorgen voor een goede coördinatie tussen gerechtelijke en scheidsrechterlijke procedures;*
- *de doeltreffendheid van scheidsrechterlijke uitspraken te vergroten?*

8. Andere kwesties

8.1 Toepassingsgebied

¹⁵ Dit is bijvoorbeeld bijzonder belangrijk wanneer de uitspraak nietig wordt verklaard wegens schending van dwingende regels van Gemeenschapsrecht (bv. mededingingsrecht).

Na de aanneming van Verordening (EG) nr. 4/2009 betreffende onderhoudsverplichtingen, moeten onderhoudskwesties worden toegevoegd aan de lijst van uitsluitingen. Er is voorgesteld om de reikwijdte van artikel 71, dat betrekking heeft op de verhouding van de verordening met verdragen of overeenkomsten over bijzondere onderwerpen, zoveel mogelijk in te perken.

8.2 Bevoegdheid

Gelet op het belang van het begrip 'woonplaats' als de belangrijkste aanknopingsfactor voor bevoegdheid, moet worden nagegaan of er hiervoor een autonoom begrip kan worden ontwikkeld.

Voorts moet worden nagegaan of het passend kan zijn een niet-exclusieve bevoegdheid op basis van de "situs" van roerende activa in te voeren, voor zover het gaat om zakelijke rechten op of het bezit van dergelijke activa. Met betrekking tot arbeidsovereenkomsten moet worden nagegaan in hoeverre het nuttig zou kunnen zijn krachtens artikel 6, punt 1, de voeging toe te staan van vorderingen. Wat de exclusieve bevoegdheid betreft, moet worden nagegaan of het moet worden toegestaan forumkeuzebedingen op te nemen in overeenkomsten betreffende de huur van kantoorruimte; wat de huur van vakantiewoningen betreft, zou enige soepelheid wenselijk kunnen zijn om te voorkomen dat geschillen moeten worden beslecht door een gerecht dat voor alle partijen ver afgelegen is. Er moet ook worden nagegaan of de werkingssfeer van de exclusieve bevoegdheid op het gebied van het vennootschapsrecht (artikel 22, punt 2) zou kunnen worden uitgebreid tot andere kwesties in verband met de interne organisatie en de besluitvorming van een vennootschap. Ook zou kunnen worden overwogen om een uniforme definitie van het begrip "plaats van vestiging" in te voeren. Wat artikel 65 betreft, zou kunnen worden nagegaan of een uniforme regel inzake vrijwaring, voeging of tussenkomst kan worden ingevoerd, eventueel beperkt tot vorderingen tegen buitenlandse derde partijen. Een andere optie is de verschillen tussen de nationale procedureregels te behouden, maar artikel 65 in die zin te herformuleren dat de nationale rechtsregels kunnen evolueren naar een uniforme oplossing. Wanneer het gerecht waarbij de vordering tegen een derde partij aanhangig is bovendien zou worden verplicht de ontvankelijkheid van het in het geding roepen van de derde partij na te gaan, zou er minder onzekerheid zijn omtrent de gevolgen van een beslissing van het gerecht in het buitenland.

Wat het zeerecht betreft, moet worden nagegaan in hoeverre het wenselijk zou kunnen zijn procedures tot instelling van een aansprakelijkheidsfonds en die tot vaststelling van individuele aansprakelijkheid te voegen op basis van de verordening. Met betrekking tot de vraag of een forumkeuzebeding in een cognossement bindende kracht moet hebben voor de derde-cognossementhouder, hebben belanghebbenden geopperd dat een vervoerder krachtens een cognossement gebonden moet zijn door maar ook een beroep moet kunnen doen op een forumkeuzebeding tegen de rechtmatige derde-houder, tenzij de bevoegdheid niet voldoende duidelijk is vastgesteld in het cognossement.

Wat consumentenkrediet betreft, moet worden nagegaan of het passend zou kunnen zijn om artikel 15, lid 1, onder a) en b), van de verordening in overeenstemming te brengen met de definitie van consumentenkrediet in Richtlijn 2008/48/EG¹⁶.

¹⁶ Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van Richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PB L 133 van 22.5.2008, blz. 66).

Met betrekking tot de lopende werkzaamheden van de Commissie inzake collectief verhaal¹⁷, moet worden nagegaan of er specifieke bevoegdheidsregels voor collectieve acties noodzakelijk zijn.

8.3 Erkenning en tenuitvoerlegging

Wat de erkenning en tenuitvoerlegging betreft, moet worden nagegaan in hoeverre het passend zou kunnen zijn te zorgen voor het vrije verkeer van authentieke akten¹⁸. In familierechtelijke zaken (de Verordeningen (EG) nrs. 2201/2003 en 4/2009) wordt een in een authentieke akte neergelegde schikking van rechtswege erkend in de andere lidstaten. De vraag rijst in hoeverre "erkenning" wenselijk zou kunnen zijn voor alle of sommige burgerlijke en handelszaken, rekening houdend met de specifieke rechtsgevolgen van authentieke akten.

Voorts zou het vrije verkeer van beslissingen waarbij een boete wordt opgelegd, kunnen worden verbeterd door ervoor te zorgen dat het bedrag van de boete wordt vastgesteld door ofwel het gerecht van herkomst ofwel een autoriteit in de lidstaat van tenuitvoerlegging. Ook moet worden nagegaan in hoeverre de verordening niet alleen de invordering van boeten door schuldeisers mogelijk moet maken, maar ook die welke worden opgelegd door gerechten of belastingautoriteiten.

Tot slot zou de toegang tot de rechter in de fase van tenuitvoerlegging kunnen worden verbeterd door een uniform standaardformulier vast te stellen, dat beschikbaar zou zijn in alle officiële talen van de Gemeenschap en een uittreksel van de beslissing zou bevatten¹⁹. Het zou dan niet nodig zijn de gehele beslissing te vertalen en de tenuitvoerleggingsautoriteiten zouden dan over alle relevante gegevens (bv. inzake de interesten) beschikken. De kosten van tenuitvoerlegging kunnen worden gereduceerd door het vereiste om een woonplaats te kiezen of een procesgemachtigde²⁰ aan te wijzen, te schrappen. Gelet op de huidige harmonisatie van het Gemeenschapsrecht, en met name Verordening (EG) nr. 1393/2007 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken²¹, lijkt dit vereiste thans immers achterhaald.

¹⁷ Zie groenboek over collectief verhaal voor consumenten - COM(2008) 794 van 27.11.2008 - en witboek betreffende schadevergoedingsacties wegens schending van de communautaire mededingingsregels - COM(2008) 165 van 2.4.2008.

¹⁸ Het Europees Parlement heeft in zijn resolutie van 18 december 2008 ook verwezen naar een Europese authentieke akte.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld Verordening (EG) nr. 4/2009.

²⁰ Onder procesgemachtigde wordt verstaan een persoon die wordt aangewezen om tijdens de gerechtelijke procedure namens een partij op te treden.

²¹ PB L 324 van 10.12.2007, blz. 79.

Vraag 8:

Kan de werking van de verordening volgens u worden verbeterd op bovengenoemde manieren?